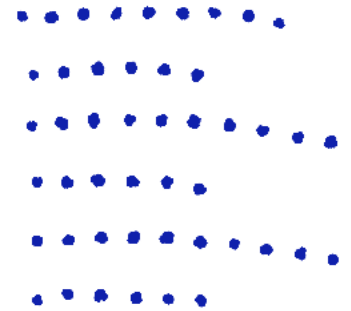
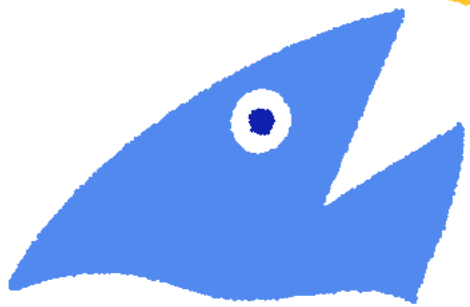

Bilderböcker

BILDERBÖCKER ÄR...

oftast barnlitteratur, men de kan också vara illustrerade romaner, faktaböcker, ordböcker, kokböcker eller konstnärsböcker.

Bilderböcker har många viktiga betydelser för barn: genom dem lär barnen sig språk och kultur, bearbetar känslor och olika teman, och de får dela närhet med den vuxna som läser.

Vilka bilderböcker minns du från din barndom?
Vilka minnen har du av dem?

EN BILDERBOK ÄR SUMMAN AV TEXT OCH BILD

I bilderböcker är text och bild beroende av varandra. De fungerar som varandras miljöer och står i intensivare växelverkan än i andra former av illustration.

Bilderbokens berättelse byggs upp lika mycket av bilder som av ord.

*"Illustratören arbetar alltid med texten.
Jag inspireras av texten och utgår från
vad den väcker i mig."*

Erika Kallasmaa, illustratör och grafisk designer

REFLEKTERA!

Öva dig i att föreställa dig det som texten beskriver.

Blunda. Vad kommer du att tänka på? Färger, ljud, former, dofter, gestalter?

Hur ser en ubåt ut?

Vad är det som syns i en livebild?

Hurdan är världen i en djuphavsgrav?

Kinesiska forskare dök ner till botten av Marianergraven, 10 909 meter under havsytan, och sände därifrån livebild för första gången.

Tekniikan Maailma, 23.11.2020

"Som illustratör satsar jag mest på karaktärerna och den övergripande dramaturgin. En bokillustration är aldrig bara ett uppslag, utan boken är en helhet, och det är oändligt intressant."

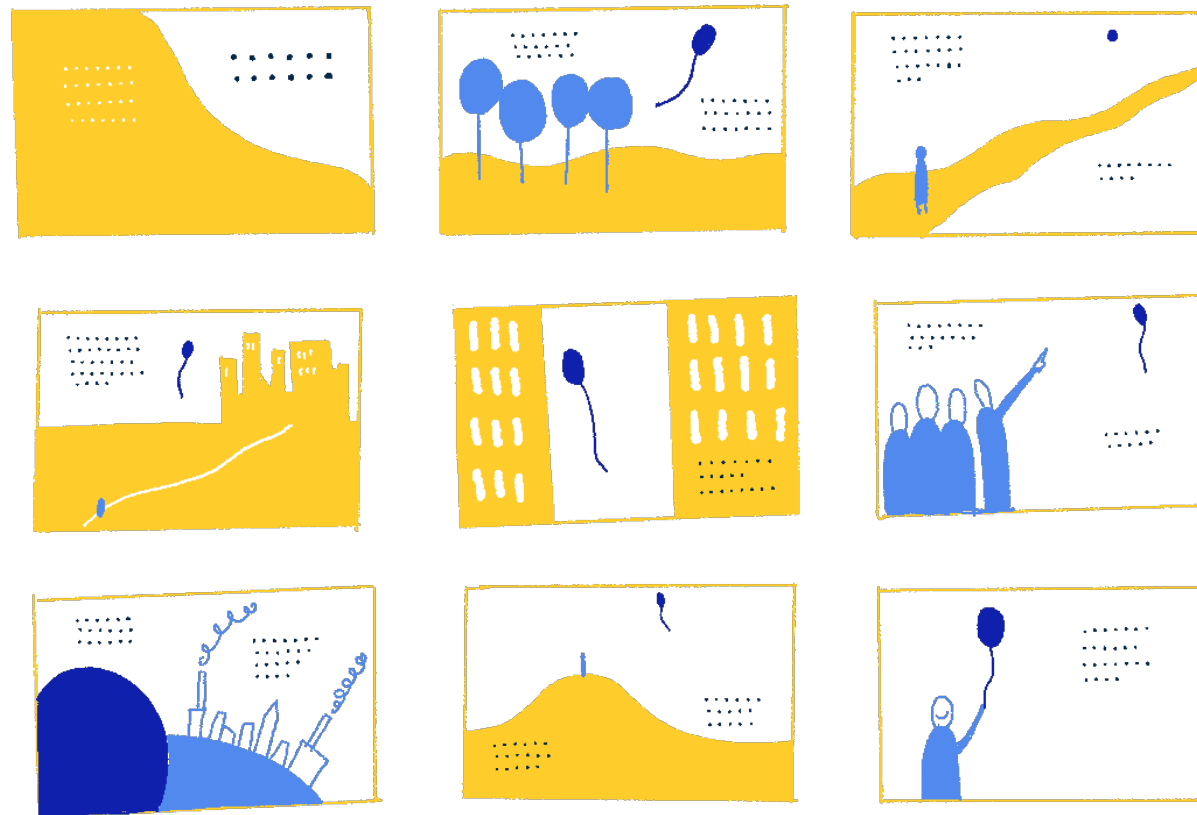
Erika Kallasmaa, illustratör och grafisk formgivare

En bilderbok är en helhet

Ett uppslag i en bilderbok kan ses som en scen, som leder vidare till nästa.

Precis som i en film måste övergången vara logisk för läsaren: det ska finnas innehålla bekanta figurer, element, färger och former även på nästa uppslag.

För att skapa sammanhang och visuell helhet använder illustratören en layoutskiss, där text och bild placeras in tillsammans.

Sidvändningens dramatik

Bilderbokens styrka som konstform bygger på ett särskilt uttrycksmedel: sidvändningens dramatik.

Det betyder att uppslagen i boken bildar ett berättande flöde – vad händer på nästa sida?

Bilderboken är alltså summan av bokens text, illustrationer och layout. Det är illustratörens (och bokens layoutares) uppgift att leda läsaren genom berättelsen, ett uppslag i taget.

På de följande sidorna ser du två uppslag ur Laura Ruohonen och Erika Kallasmaas rim- och ramsbok *Kummalla kammella*.

Hur ökar dramatiken när man vänder på sidan i boken?

Laivatonttu Kottermanin käsittämättömän käsitteellinen käsitys käsityöstä

Suu suukottaa
puukko puukottaa
mutta käsillä käsittää.

Näin näpeillä näprää,
sormilla puno
syntyy suitsait solmu
– tai rakkausruno.

Koruton kosinta

Likka kysy:
Miten ois häät?
Tykkään susta, niinkus näät.

Poika huus:
HYVÄT HYSSYKKÄÄT!
Nyt vai heti? Sää määrää!

Homma selvä ja halaus
pusu ja säävaraus.

Kosinta on koruton
mut korut on!

Arveluttava amfibiauto

Osta kosla, lotja osta,
osta tästä, osta tosta,
osta, maksa laatikosta!

Mutta toimiiko tämä
kun ratti on rämä
ja akkua jäljellä vaivainen jämä?

Tottakai, tottakai!

Tottakai ostin,
kun halvalla sai!

Ai jai, niin kai.

Soittakaamme yhtä jalkaa!

Soita mollissa Aata ja duurissa Ceetä
ei häittää
vaikka menee päin Beetä,
kun yhdessä päästellään käämistä ääniä
se lisää musaan atmosfääriä!

Karaktärer och världar

Bilderböcker för barn följer logiken i barns gränslösa fantasi.

Man tittar lika mycket på berättelsen som man läser den. Att titta på och läsa en bilderbok kan liknas vid att dyka in i fantasin.

Upplevelsen är större än bara summan av ord och bild. Illustratören bygger alltså upp en upplevelse och en hel värld.

Känner du igen figurerna? Vad minns du från världen de äventyrar i?

TIPS TILL UPPGIFTERNA

Prova olika tekniker:

Kombinera linjeteckning med färgytor.

Använd collageteknik och måla färgytor som du kan klippa ut och klistra.

Använd blandteknik: måleri, teckning och collage i samma bild.

UPPGIFT: Scen och scenografi

Illustratören är som en scenograf, rollsättare och dramaturg för texten. Illustrera samma nyhetsrubrik som du tidigare föreställde dig!

Minns du vilka bilder rubriken väckte?
Färger, former, ljud, varelser?

Slut ögonen och återskapa bilden i ditt minne.

Kinesiska forskare dök ner till botten av Marianergraven, 10 909 meter under havsytan, och sände därifrån livebild för första gången.

Tekniikan Maailma, 23.11.2020

UPPGIFT: Scen och scenografi

Läs Erika Kallasmaas citat om att designa ett bokuppslag. Gör en illustration av Marianergraven utgående från dina fantasibilder.

Använd valfri teknik. Tänk dig det tomma pappret som en teaterscen där du placerar figurer och antydningar om miljön. Vilka visuella ledtrådar använder du för att skapa ett intryck av havets botten?

Följ tre regler:

1. Använd negativt utrymme
2. Du behöver inte rita allt - använd antydningar, förenkla!
3. Använd kontraster: stort-litet, mörkt-ljust, runt-kantigt osv.

"Jag gillar att använda mycket tomt utrymme. Jag tänker på uppslaget som en scen där figurer och landskapsdetaljer placeras ut, men jag fyller inte sidan med hela landskapet."

Erika Kallasmaa

UPPGIFT: Relationen mellan ord och bild

Som illustratör kan du leka med förhållandet mellan bild och text.

Bilden kan lägga till något i texten eller ta bort något ur den. Textens budskap kan också vändas helt upp och ner: texten beskriver något stort och skrämmande, som i bilden blir gulligt och känsligt.

"Mitt sätt att skapa figurer präglas av animism - vad som helst kan vara levande. Som fikonfiguren till exempel."

Erika Kallasmaa

Petrus Perushirviö
ELI KAUIJEN KASKELOTTI
Horribulli brutalix

Oon ehta perushirviö
mielessä kaaos ja tärvio
tapani lärvi ja örvio.

Oma puolueeton arvio:
Meikä on huippuhirviö!

UPPGIFT: Relationen mellan ord och bild

Illustrera ramsan här intill.

Lägg till saker i bilden som inte nämns i texten.
Gör det med detaljer, avvikelser och motsättningar.

Hur ser de två grodorna ut, vilken art är de?

Hur illustrerar man att någon är snäll?

Hur får man med bastun och känslan
om att vara på ett fint hotell?

Grodorna i bastun

Två grodor gick i bastu en kväll
den ena var stor och den andra var snäll,
det var som på ett fint hotell,
de delade en karamell.

Kiss, kiss, kissemiss. Rim och rörelse för babyn.
Oppi&ilo. Sanoma Pro Oy, 2022.

Källor:

Kettunen, S. 2019. Kuvittaja tarinankertojana - Kuvakirja esikoiskuvakirjatyön kautta nähtynä. Aalto-yliopisto, 2019.

https://aaltodoc.aalto.fi/bitstream/handle/123456789/40224/master_Kettunen_Satu_2019.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Arbetsgrupp

Katriina Kaija, Outi Laine

Text, illustration och layout

Outi Laine

Översättning

Leif Pietilä / Skrivsam Ab

Översättningens beställare och utgivare

Stoff riksomfattande utvecklingsuppgiften i bildkonst
Kuvistuubi - Savonlinnan taidelukio

Korrektur

Joel Gräfnings, Laila Rebers-Holländer, Kia Norrstam

Publikationen är en del av Undervisnings- och kulturministeriets nationella utvecklingsprojekt för bildkonst i gymnasiet.

www.stoff.fi